

Asker og Bærum tingrett
Jæren tingrett
Nedre Romerike tingrett
Bergen tingrett
Drammen tingrett
Nedre Telemark tingrett
Stavanger tingrett

Oslo, 07.02.2014

OPPFORDRING TIL DOMSTOLENE OM Å PRAKTISERE MEROFFENTLIGHET

Norsk Presseforbund (NP) er fellesorganet for alle norske medier i etiske og redaksjonelt faglige spørsmål. Norsk Redaktørforening (NR) organiserer rundt 750 norske redaktører fra alle typer medier. Norsk Journalistlag (NJ) er organisasjonen for redaksjonelle medarbeidere og frilansere som har journalistikk som hovedyrke. Alle foreningene har blant annet som formål å verne om ytringsfrihet og informasjonsfrihet.

På vegne av mediene i Norge vil vi med dette komme med en oppfordring om å samordne praksis for innsyn i fengslingskjennelser. Bakgrunnen for henvendelsen er store forskjeller i utlevering og innsyn i fengslingskjennelser mellom de ulike tingrettene. Det er uheldig at tilgangen til informasjon avhenger av hvilken tingrett man henvender seg til. Tilgang til fengslingskjennelser har stor betydning for mediernes mulighet til å drive en uavhengig kontroll av fengslingspraksis, ikke bare når det gjelder type forbrytelse, men også *mellom* de ulike tingrettene. Uavhengig kontroll av fengslingspraksis har en viktig rettssikkerhetsmessig side, og denne bør ikke avhenge av hvor man bor i landet.

Vi har derfor lagt Oslo tingrett sin praksis til grunn, og ber om at følgende praksis innføres:

- Alle varetektsfengslinger der retten med hjemmel i domstolovens 130 første ledd har forbudt offentlig gjengivelse av avgjørelsen, kopieres og settes i en egen pressemappe hvor mediene gis innsynsrett. Innsynsretten betyr ikke at forbudet mot offentlig gjengivelse på noen som helst måte oppheves.
- Den enkelte dommer kan i særlige tilfeller gi beskjed om at kjennelsene ikke skal i pressemappen. I slike tilfeller må dommeren gi uttrykkelig og klar beskjed om dette til Servicesenteret som har ansvaret for å sette kjennelsene i pressemappen. Slik beskjed må

gis senest umiddelbart etter at kjennelsen er undertegnet og levert saksbehandler for utsendelse.

- Hvis dommeren finner at personvernet ikke blir tilstrekkelig ivaretatt ved at det besluttes forbud mot offentlig gjengivelse, kan dommeren anonymisere kjennelsen før den går til pressemappen.

Bakgrunn:

Oslo tingrett har de siste ti årene hatt en praksis som innebærer **innsynsrett** i alle fengslingskjennelser, hvor retten i medhold av domstollovens paragraf 130, første ledd, har satt forbud mot offentlig gjengivelse. **Praksis fra Oslo har vært slik at kjennelser som kan settes i pressemappe, som hovedregel skal settes i denne mappen.**

Den enkelte dommer kan imidlertid i særlige tilfeller gi beskjed om at kjennelser som ikke er realitetskjennelser, ikke bør settes i pressemappe. Praksis har også vært slik at dersom dommeren finner at personvernet ikke blir tilstrekkelig ivaretatt ved at det besluttes forbud mot offentlig gjengivelse, kan dommeren også anonymisere kjennelsen før den går til pressemappen.

Praksis fra Oslo tingrett er helt i tråd med anbefalinger fra Justisdepartementet i rundskriv om offentlighet i rettspleien, Rundskriv G-22/01, se § 8 og merknad til denne:

*”Med unntak av kjennelser som blir avsagt i saker som omhandlet i straffeprosessloven § 100a, jf. tredje ledd, samt kjennelser om anonym vitneførsel, jf straffeprosessloven § 28 femte ledd, kan domstolen imidlertid etter en konkret vurdering også gi utskrift av andre kjennelser. **I praksis vil dette særlig være aktuelt for fengslingskjennelser.** Etter de nye lovreglene kan fengslingskjennelser gjengis offentlig såfremt ikke retten uttrykkelig har besluttet det motsatte.”*

Samme anbefaling er gitt i håndboka ”Dommerne og mediene”, der et heter: *”Andre kjennelser, som fengslingskjennelser, kan settes i pressemapper hvis det ikke er betenkelig av hensyn til etterforskning eller personvern”(2013:76).*

Vi viser videre til kommentaren til § 10 i Forskriften for offentlighet i rettspleien, der det blant annet heter:

«Domstolene treffer en rekke andre avgjørelser som kan ha offentlig interesse. Dette kan blant annet gjelde rettsforlik og beslutninger, kjennelser på etterforskningsstadiet i straffesaker, kjennelser under saksforberedelsen i sivile saker, kjæremålsavgjørelser og avgjørelser som treffes av skifte-retten, namsretten og skjønnsretten. Dersom ikke personvern hensyn taler mot det, vil det være naturlig at også slike avgjørelser inntas i pressemappen dersom de kan antas å ha interesse for pressen».

På oppfordring fra Fædrelandsvennen har Kristiansand tingrett og Aust-Agder tingrett nylig innført tilsvarende ordning som praktisert i Oslo tingrett de siste ti år. Fædrelandsvennen opplyser videre at Lister tingrett kommer til å praktisere samme grad av meroffentlighet som de øvrige, lokale domstoler. Her gjenstår en intern informasjon på kontormøte 10. februar før ordningen etableres.

Som kjent satte Domstoladministrasjonen i 2009 ned en arbeidsgruppe som skulle se nærmere på reglene om offentlighet i rettspleien. Sluttrapporten kom, så vidt vi vet, i slutten av 2010.

I innstillingen fra utvalget foreslår det for eksempel at fengslingskjennelser automatisk skal overføres til de elektroniske pressemappe. Dagens ordning er som kjent at det bare er avgjørelser uten restriksjoner som er tillatt lagt inn i de elektroniske pressemappe, og som pressen etter søknad har tilgang til gjennom beskyttede passord.

Redaktøransvaret

Vi finner grunn til å presisere at når pressen får adgang til dokumenter, hvor retten forbyr offentlig gjengivelse, forvaltes det et redaktøransvar. Oslo tingrett, har etter det vi har fått vite, registrert noen ytterst få overtramp som er påtalt i løpet av de siste ti år.

Åpenhet er en forutsetning for at mediene kan drive uavhengig kontroll med det som skjer i domstolen. Det bidrar til tillit til den maktutøvelse domstolene forvalter. Vi er opptatt av at «hemmelige varetektsfengslinger» med «hemmelige begrunnelser» ikke skal skape grobunn for mistillit og spekulasjon rundt domstolenes maktutøvelse.

Oppsummering:

I lys av dette mener vi det er rettskildemessig grunnlag for at samtlige tingretter innfører denne praksisen. Ved at de 12 største tingretter legger til grunn en slik ordning, statuerer man et eksempel til etterfølgelse for alle tingretter i Norge.

Vi vil følge opp dette med en mer omfattende undersøkelse i samtlige tingretter i landet, der innsyn i fengslingskjennelser vil være ett av flere åpenhetskriterier vi måler.

Vi ber om tilbakemelding på vår henvendelse.

Med vennlig hilsen

For Norsk Redaktørforening

Arne Jensen
generalsekretær

For Norsk Journalistlag

Thomas Spence
leder

For Norsk Presseforbund

Kjersti Løken Stavrum
generalsekretær

Kopi:
Domstoladministrasjonen
Oslo tingrett